

Trons försvarare

Det blev debatt om kyrkan, kallar Svenska Morgonbladet sin artikel om behandlingen i onsdags av motionen om folkomröstning i statskyrkofrågan. Ja, rent formellt är det utan tvivel riktigt; några inlägg gjordes innan motionen utan omröstning avlogs. Men det är nästan för mildt att kalla debatten torftig. Från dem som i princip sympatiserade med motionen kom anföranden som gick in på sakfrågan och innehöll synpunkter av betydelse. Den negativa ståndpunkten försvarades däremot nästan uteslutande med skäl som inte hade med själva saken att göra. Socialdemokraterna, som har kravet om statskyrkans avskaffande på sitt program, gick nära nog genomgående på den linjen. Ingen liberal eller socialdemokratisk politiker inom den ledande gruppen ansåg det behövt att säga ett ord i denna principiellt och praktiskt viktiga, kulturellt och ekonomiskt centrala fråga. Det är komprometterande för båda dessa partiers talesmän.

Socialdemokraterna, bland dem konstitutionsutskottets ordförande, prosten Hallén — en personlig manifestation av utskottets ständigt sjunkande ställning —, hävdade framför

allt att utskottet inte hade rättighet att föreslå en utredning i frågan. Motionen gick ut på folkomröstning, sade man, och då kunde utskottet blott tillstyrka eller avstyrka den. Det är svårt att tro att de talare som uppträdde verkligen trodde på detta motiv. I grundlagen förutsattes en svensk statskyrka; utskottet har obegränsat initiativ i grundlagsfrågor; självfallet hade utskottet alltså kunnat föreslå en utredning om statskyrkans avskaffande. Och lika självfallet är att konstitutionsutskottet redan i direkt avslutning till den väckta motionen kunde ha föreslagit en utredning att läggas till grund för en framtida folkomröstning. Det i debatten främst framförda motivet var helt enkelt en metod att undvika den sakdebatt som taktikerna i riksdagen ansåg olustig.

Ett annat uttalande från samma håll förtjänar emellertid att uppmärksammas. Prosten Hallén förklarade "att i samma ögonblick som statsmakten förklarar sig neutral i livsåskådningsfrågor kan den inte i fortsättningen bedriva kristendomsundervisning av den art som nu förekommer i rikets skolor". Det är egendomligt tal redan med tanke på att den svenska skolan i princip inte skall propagera för en viss troslära, att den skall ge undervisning om och inte i den lutherska läran; nu vidgår prosten Hallén att skolan i realiteten (bl. a. genom de omstridda morgonbönerna) förkunnar en bestämd kristen troslära. Men argumentet är underligt även därför att vi runt världen har massor av exempel på hur de föräldrar som vill ha sina barn uppfosttrade i en viss religiös tro får denna önskan uppfyllt utan något slags statskyrkoorganisation.

Rakt på sak gick däremot en högertalare, hr Håstad. Att denne kunnige politikerns försvar för statskyrkan är så ytterligt svagt tyder på att den gällande ordningen är bra svår att försvara. Gång på gång underströk hr Håstad att vi har "en oerhörd styrka i den andliga enhetlighet, som i stort sett präglat hela vår historia", "att den andliga enheten på detta område — så länge den kan förenas med en frihet — är en stor tillgång, ja, kanske en omistlig tillgång för vårt land". Den bugning för friheten som här görs inom parentes kan inte dölja att denne högerman anser statskyrkan värdefull just som en organisation för likriktning av det svenska folkets andliga liv. Om den härskande läran är katolsk eller protestantisk eller något annat är en bisak — bara en och samma lära är härskande. Att vi alltså har en rad frikyrk-

liga samfund, för att inte tala om agnostiker, ateister och den stora massan av likgiltiga, måste för hr Håstad te sig som något ont. Att en så grov pragmatism kan förkunnas i riksdagen utan att någon invändning görs visar bäst med vilken kompakt slöhet hela problemet betraktas.

Samma talare klagade också över de resultat som den totala religionsfriheten lett till i Amerika: "Vi bör... komma ihåg att det i Amerika under alla dessa sekter dväljs oerhört mycket charlataneri." Hos oss skulle det alltså inte finnas charlataneri — i varje fall inte "oerhört mycket". Detta drar man sig inte för att säga några veckor sedan en svensk biskop uttalat att Gud — överksam under världskrig, judepogromer och tyrannier — äntligen genom ett underverk skulle ha ingripit i världsutvecklingen då

han räddade sex svenska präster från ett nedfallande restaurangtak. Ja, hr Håstad fullföljde sin översyn av den svenska och allmänna historien med att tala om de blodiga uppgörelserna i Tyskland och Schweiz på grund av att det finns skilda religioner i dessa länder; varför nämnde han inte att det också funnits hemska religionskrig mellan olika länder, och varför klagade han inte över bristen på "andlig enhetlighet" i hela världen? Nej, hr Håstad ansåg det tydligen fullt rimligt att avskräcka från statskyrkans avskaffande i Sverige år 1955 med att tala om att protestanter och katoliker för århundraden sedan slagits med varandra i Tyskland och Schweiz. Hr Håstads anförande var det sakligaste inlägg som gjordes för den bestående ordningen i debatten. Därmed är debattens nivå karaktäriserad.